

- ชื่อภาคนิพนธ์ : ตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการพัฒนากลุ่มน้ำแม่คำในทัศนะ
ผู้นำชุมชน
- ชื่อผู้เขียน : นายวรกาญจน์ ชิริศิริโชติ
- ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
- ปีการศึกษา : 2549

การศึกษาเรื่องนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับโครงการพัฒนากลุ่มน้ำแม่คำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการดำเนินงานของโครงการ ศึกษาตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการในทัศนะผู้นำชุมชน ศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของโครงการเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสนทนากลุ่มย่อยกับคณะกรรมการกลุ่มน้ำแม่คำ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 14 คน นอกจากนั้นยังศึกษาข้อมูลจากเอกสารและใช้การสังเกตประกอบด้วย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบ

ผลการศึกษาพบว่า โครงการพัฒนากลุ่มน้ำแม่คำ เป็นโครงการที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ภายใต้การบริหารจัดการของเครือข่ายองค์กรชุมชนที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้เข้มแข็งผ่านการสร้างระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ผสมผสานภูมิปัญญาชุมชนกับองค์ความรู้จากภายนอกเข้าด้วยกัน มีการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนในกลุ่มน้ำ ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เน้นการทำกิจกรรมเพื่อให้ชุมชนเกิดความตื่นตัวและตระหนักในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่กลุ่มน้ำของตน

ตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการพัฒนากลุ่มน้ำแม่คำในทัศนะผู้นำชุมชนอาศัยองค์ประกอบของการพัฒนากลุ่มน้ำในการกำหนดตัวชี้วัด โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาคนในมิติความตระหนัก มิติความรู้ทักษะ มิติการมีส่วนร่วม มิติการผสมผสานบูรณาการด้านการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายในมิติการจัดตั้งและมิติการบริหารจัดการ และในด้านการพัฒนาทรัพยากรกลุ่มน้ำ ในมิติทรัพยากรดิน มิติทรัพยากรน้ำ มิติทรัพยากรป่าไม้ มิติการเกษตรและมิติสุขภาพอนามัย ซึ่งการกำหนดตัวชี้วัดจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการวางแผนโครงการและกิจกรรม

ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินงานโครงการในด้านบุคคล กรรมการมีน้อยดูแลงานไม่ทั่วถึง ชาวชนมีบทบาทน้อยในการดำเนินงาน ชุมชนไม่เห็นความสำคัญในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ในด้านวิธีการทำงาน การประสานงานระหว่างกรรมการไม่ทั่วถึง การจัดทำแนวเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินต้องใช้เวลาในการดำเนินงาน และการจัดทำกิจกรรมมีความล่าช้า

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่คำในระยะต่อไป ในด้านตัวบุคคล ควรส่งเสริมบทบาทเด็ก เยาวชน และผู้หญิงในการทำงานพัฒนาลุ่มน้ำให้มากขึ้น และควรมีการสนับสนุนค่าตอบแทนให้แก่คณะกรรมการ ในด้านกระบวนการทำงาน ควรจดทะเบียนเครือข่ายองค์กรชุมชนลุ่มน้ำแม่คำเป็นมูลนิธิ เพื่อขยายผลการดำเนินงานที่เป็นระบบที่มีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ และการพัฒนาลุ่มน้ำอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะจากการศึกษารุ่นนี้ที่สำคัญ คือ ควรจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อเป็นที่ศึกษา แลกเปลี่ยน เรียนรู้ และสืบทอดองค์ความรู้ และภูมิปัญญาชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลุ่มน้ำ ควรออกกฎหมายรับรองสิทธิชุมชนท้องถิ่นในการจัดการ การพัฒนา การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำ

This research aims to study the project's success and the success index of the project according to the community leaders' perspectives, including problems and obstacles in project development. It is a qualitative study by interviewing 14 key-informants, local leaders in-depth as well as in small group conversation, in addition to personal observation and documentary study: Data analysis is done with logical context description and descriptive statistics.

Results of the study reveal that the project was launched with strong people participation under the network of community organizations as well as knowledge from outside sources; promoting of better life for local people are supported and encouraged with the realization of natural resource and environment conservation. The activities intend to provoke self-consciousness of villagers as well as protection of the watershed area.

The success index of the project can be divided into 3 aspects, i.e., in human development, in organization and network and in the watershed area development. There are many dimensions in human development, for example, in knowledge and skill development, in participation and realization; among organizational and network development, the establishment and management dimensions are stressed; in the watershed development, dimensions such as soil, water, forest, agriculture and health are all included.

Among problems and obstacles encountered are small number of the committee in relation to work burden; the local youth does not recognize the significance of the project, among others.

Recommendations emerged are a learning institute should be established in the watershed area to create and exchange knowledge, skill and idea among concerned agencies and people, for example.